

Yahya Kemal Beyatlı
Edebiyâta Dair, 2. baskı,

Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları,
1984, İstanbul, s. 69-73.

Yahya Kemal Beyatlı

RESİMSİZLİK VE NESİRSİZLİK

Milliyetimizi, kendime göre, idrâk ettiğimden beri dilimden düşmeyen bir cümle budur: "Resimsizlik ve nesirsizlik.. (Bu) iki fecî noksanımız olmasaydı bizim milliyetimiz bugün olduğundan yüz kat daha kuvvetli olurdu.."

Resimsizlik yüzünden cedlerimizin yüzlerini göremiyoruz. Ah bu ne fecî hicrandır! Eski şehirlerimizi göremiyoruz; yanmış yâhut yıkılmış nice binâlarımızı göremiyoruz; eski kıyâfetlerimizi göremiyoruz; o kıyâfetlerin asırlar arasında, yavaş yavaş nasıl tekâmül ettiklerini anlayamıyoruz; vatanı kurduğumuz eski seferlerimizi, eski meydan muhârebelerimizi, bu muhârebeleri başaran şerefli ordularımızı göremiyoruz. Ah, ah... Resimsizlik yüzünden daha neleri, daha neleri göremiyoruz.

Topkapı Sarayı'nda bâzı meraklılara gösterilen *Hünernâme*'nin minyatürlerine bakarken kaç defâ gönümden bu özleyiş geçti: Ah, dedim, ne olurdu, her asrımızın her manzarası, yalnız İstanbul değil, bütün Ana-

dolu ve Rumeli; Macaristan ve Akdeniz şehirlerimiz böyle minyatürlerde görünselerdi.

Hünernâme, Üçüncü Sultan Murad zamânında, *Sokollu Mehmed Paşa* sadrâzamken, bir Türk ressamının hem kendi devrini, hem de — Hazîne'den çıkarılıp kendine gösterilen mâzîye âit resimleri kopye ederek — mâzîyi tasvîr edişinden ibâettir.

Böyle olmakla berâber bu kitap ne kadar canlı, ne kadar düşündürücü, hâlis bir Türk'e ne kadar ürperme veren bir eserdir. Ya tıpkı Avrupa milletlerinde olduğu gibi, bizde de her şehirde ve her devirde birçok ressamlarımız olsaymış ve o ressamlar, herbiri kendi ihtisâsına göre, millî ve şahsî hayâtımızın her safhasını tasvîr etselermiş ve o tasvirler bize kadar gelselermiş, biz onlara bakarak, büyük, geniş ve derin târîhimizi her an görebileseymişiz! Ah! Ah! Bu ne üzüntülü bir özleyiştir.

İkinci bahse geçeyim. İkinci bahse, yâni nesirsizlik bahsine geçeyim. O büsbütün fecî bir noksandır.

Bilirim ki İslâmiyet'in resim düşmanlığı denilen kusûrunu — gaayet haklı olarak — lânetle yâd edenler bizi mahzâ onun körlettiğini tekrâr ederler. Ya nesirsizliğe ne diyelim? Onu İslâmiyet men'etmemiştir. İyi nesir, hâni Yûnânîler'in bilhassa ve bilhassa Lâtinler'in nesir dedikleri nesir, nihâyet vârisleri olan Avrupalılar'a mîras bıraktıkları nesir, hulâsa bugün aydınlığının hududsuz lûğuyle insanları insan eden nesir Araplar'da da yoktu. Acemler'de de yoktu. Biz zavallı Türkler Arap ve Acem'in tilmizleri olduğumuz için, ayrıca da, kendi millî kusûrumuz olarak, az yazdığımız için nesirsiz kaldık.

Mâzîmizi muhayyilenin bütün kudretiyle kâğıtların üzerinde enine boyuna tecessüm ettirmek şöyle dursun, doğru dürüst, kayıd ve tescil bile edemedik.



Eğer Türk milletinin resim bir, nesir iki bu iki sanatı olsaydı bugün milliyetimizin kudreti, olduğundan yüz kat daha fazla olurdu. Muhayyileyi en fazla işleyen bu iki sanatı tâlih, bizden esirgedi. Cédlerimizin resimleri yok, onları hemen hemen bilmiyoruz. Minyatürlerden, Avrupa'nın o asırlardaki ressamlarının levhalarından hayâl meyâl onları seziyoruz. Nesrimiz, resmimize göre vardı: Lâkin yazık ki nesrimiz üç kusurla, mâlûldür. Çok az yazı yazmışız, çok kötü yazı yazmışız, çok kısa yazı yazmışız.

Çok az yazı yazmamızın sebebi, Medrese'nin Arap kitaplarını dizüstü çökerek okumak îtiyâdına atfolunur, bir de milletimizin asker ve iş eri olmasına atfolunabilir. Çok kötü yazmamızın sebebi, İran nesrinin nesirde modelimiz oluşudur. Hakîkatin ta kendisi budur ki yalnız Lâtin nesrine mensup olan milletler iyi yazmayı bildiler.

Çok kısa yazı yazmamızın sebebine gelince asıl esaslı kusur buradadır. Nesrin, yâni asıl mânâsıyla edebiyâtın yüzde seksenini târih, biyografi, hâtırât, siyâsî yazılar teşkil eder. Hepsi birden nihâyet târih olan bu eserlerimizin adedce az olmalarından, kötü yazılmış olmalarından fazla kısa yazılmaları vahîm bir noksan teşkil eder.

Evet târihlerimiz yüzde doksan mikyasda vak'aları, şahısları, yaşatmazlar. Muhayyile kudretini bula bula ancak *Şârihü'l-Menâr-zâde*'den *Na'imâ*'nın aldığı parçalarda, *Evlîyâ Çelebi Seyâhatnâmesi*'nin birçok sahîfelerinde, *Silihdar*'ın bâzı sahîfelerinde bulabiliyoruz.



Şiir ve Nesir Şuûru

— *Türk Edebiyatı'nın Garp'den ve öz vatandan almaya mecbûr olduğu şeyler nelerdir?*

— Bu suâl bir zaman cevap vermiş olanları hatırlıyorum. Bu suâl karşısında, hulâsaten diyorlardı ki: “Avrupa şiirinin ve nesrinin nevîleri ne ise, şekilleri nasılsa, sâhaları nereleri ise, bizde de aynen onlar olsun; lâkin şiir bizim rûhumuzu, nesir de bizim hayâtımızı aksettirsin., Göze mantikî görünen bu müddeânın, zaman geçtikçe, çok kifâyetsiz bir görüş olduğu anlaşıldı.

Avrupakârî edebiyâtımız, ilk devresinden son devresine kadar, şekillerin ve nevîlerin hepsini benimsediği halde hâlâ iki noksan göze çarpıyor: Şiiri de, nesri de, umûmiyetle, tam Avrupalılar'ın anladıkları gibi anlamıyoruz ve özlediğimiz gibi, şiir, rûhumuzu, nesir de hayâtımızı, tam bir derecede aksettiremedi. Tam alfranga görünen şiirimizde, eski Şark şiirinin nakîsa tarafları olan, lûgatfürûşluk, ıstılahperdazlık, zorâkî teşbîh ve istiâre oyuncakları, son zamanlarâ kadar, başlıca mârifetler sayılıyor; bundan başka, daha esaslı

fark: Lâfız ve mânâ, tıpkı eskisi gibi birbirinden ayrı telâkkî ediliyor. Nesirde de, tıpkı böyle, *Nergisî* gibi münşîlerin oyunları devâm etti. Münşiyâne, yapmacıklı ve kof yazıların Avrupa nesrini tecellî ettirmiş olan birkaç iyi nâsirimizin nesrinden fazla rağbet görmüş olduğunu göz önüne getirenler, bizde, tam bir nesir şuûrunun henüz yerleşmemiş olduğuna kaani' olurlar.

Hulâsa: nevîleri, şekilleri, hattâ çığrıları almak ki-fâyet etmiyor; şiiri ve nesri onlar nasıl anlıyorlarsa tıpkı öyle anlamak ve ondan sonra kendi eserimize vücud vermek lâzım geliyor. Bizde, son nesil arasında böyle anlayanlar görülüyor; gerçek şiirimizi ve gerçek nesrimizi bu güzîdeler, yeni ve güzel bir merhaleye vardi-
rabilirler.